

Camper, Petrus. Medicus, vergelijkend anatoom, hoogleraar (11 mei 1722 te Leiden - 7 april 1789 te 's-Gravenhage). Begraven in de Pieterskerk te Leiden.

Zoon van de predikant Florentinus Camper (1675-1748) en Sara Geertruida Ketting (1689-1748). Trad op 11 april 1756 in het huwelijk met Johanna Bourboom (1722-1776). Hieruit drie zonen: Jacob (1757-1813), Petrus Everhardus (1758-1803) en Adrien Gilles (1759-1820).

Opleiding

Na gedurende drie jaar de Latijnse school te hebben gevolgd, werd hij op twaalfjarige leeftijd aan de Leidse universiteit ingeschreven. Hier kreeg hij onder leiding van 's Gravensande en Musschenbroek een natuurwetenschappelijke opleiding en tevens tekenles van Carel de Moor, voorafgaande aan de medische studie die hij in 1746 met een dubbele dissertatie, beide gewijd aan het oog, afsloot.

Loopbaan

Na korte tijd in Leiden de dokterspraktijk uitgeoefend te hebben, maakte hij een academische reis naar Londen, Parijs en Zwitserland, waarvan hij in 1749 terugkeerde omdat hij een hoogleraarschap in Franeker had aanvaard. Hier doceerde hij zowel fysica als anatomie en chirurgie. Na zes jaar verruilde hij de universiteit van Franeker voor een professoraat aan het Athaeneum Illustre van Amsterdam. Van 1761 tot 1763 was hij ambteloos en wijdde zich aan de studie terwijl hij woonde op het landgoed Klein Lankum (bij Franeker). Vervolgens was hij gedurende tien jaar (1763-1773) hoogleraar te Groningen in de theoretische geneeskunde, de botanie, de anatomie en de chirurgie. Daarnaast was hij actief op vele gebieden, o.a. op dat van de bestrijding van de veepest. Na zijn Groningse tijd trok hij zich weer op Klein Lankum terug, maakte echter veel reizen, onderhield een uitgebreide correspondentie met buitenlandse geleerden en publiceerde tal van verhandelingen m.n. over vergelijkende anatomie, fysiologie, verloskunde enz. Hij raakte als groot-grondbezitter betrokken in de politiek, eerst in die van Friesland en daarna in de landelijke. In 1784 werd hij lid van de Staten-Generaal en van 1787-1789 was hij lid en voorzitter van de Raad van State. Hij verhuisde daarom in 1787 naar Den Haag. In de strijd van die dagen tussen prinsgezinden en patriotten, hoorde hij zonder twijfel tot de eerstgenoemde groepering, wat echter niet verhinderde dat hij ook de rechten van het volk verdedigde.

Verdiensten

Camper wordt als een der meest veelzijdige geleerden van zijn tijd beschouwd, "een onderzoeker van nature", door Goethe gekarakteriseerd als "Meteor von Geist, Wissenschaft, Talent und Thätigkeit". Hij heeft vernieuwende bijdragen geleverd tot de anthropologie (de gelaatshoek, de fysiologie), de chirurgie (het ontstaan en de behandeling van de liesbreuk, de steensnede) en i.h.b. de orthopedie, de obstetrie (mechanisme van de geboorte), de zoölogie (vergelijkende en beschrijvende ontleedkunde van o.a. de orang-outan, neushoorn, olifant, walvis; pneumaciteit van het vogelskelet; gehoororgaan van vissen), de palaeontologie (collectioneren en determineren van fossielen waardoor hij tot het inzicht kwam dat de chronologie van aardgeschiedenis en van de dierlijke wezens niet correspondeerde met die van Boek Genesis), de esthetica (zelf een volleerd tekenaar, die zijn talent in dezen in zijn wetenschappelijke publikaties volop tot gelding bracht, droeg hij in zijn voordrachten voor de Amsterdamse stadstekenacademie bij tot de vernieuwing van dit onderwijs; met zijn ontwerp voor een Groningse Tekenacademie beoogde hij een specifiek maatschappelijk belang te dienen).

Op het gebied van de diergeneeskunde zijn vooral zijn activiteiten bekend uit zijn Groningse periode toen voor de derde keer in die eeuw een uitbraak van runderpest plaatsvond. In het najaar van 1769 hield Camper openbare lessen over de runderpest, waarbij hij tevens pleitte voor de invoering van onderwijs in de diergeneeskunde. Gestimuleerd door de gunstige resultaten van de pokkeninenting bij de mens deed hij, samen met G. van Doeveren en W. Munniks, proeven om door inenting van jongvee onvatbaarheid te verkrijgen (pogingen die vijf jaar later door Geert Reinders met succes bekroond werden). Daarnaast schreef hij verhandelingen of korte mededelingen over de leverbot, de kwade droes, kalverhoest en het 'fenyn' (trichophytie) bij runderen. Een prijsverhandeling over de oorzaak van epizoötieën werd door een geleerd genootschap te Berlijn bekroond.

Onderscheidingen

Camper was lid van de Royal Society, de Académie des Sciences, de Academies van Sint Petersburg en Berlijn en van tal van geleerde genootschappen. Hij verwierf tien gouden medailles voor ingezonden antwoorden op prijsvragen.

Publicaties

Een volledige bibliografie bij R.P.W. Visser. The zoological work of Petrus Camper (1722-1789). Amsterdam, 1985. p.178-199 (197 nummers)

Biografie

A.G. Camper. Levens-schets van Petrus Camper. Leeuwarden, 1791;
C.E. Daniëls. Het leven en de verdiensten van Petrus Camper. Utrecht, 1880;
[Herdenking van de 150ste sterfdag , Groningen, 29-30 april 1939]. Bijdragen tot de geschiedenis der geneeskunde, 19, 73-151, 1939 (p. 140-142: J.Wester, Petrus Camper en de geneeskunde der dieren);
[Herdenking van de 200ste sterfdag]: Petrus Camper (1722-1789), onderzoeker van nature. Onder red. van J. Schuller tot Peursum-Meijer en W.R.H. Koops. Groningen: Universiteitsmuseum, 1989. (Inh.: 12 studies en de catalogus van de tentoonstelling);
P.J. Kuijer. Petrus Camper (1722-1789). Ter herdenking van de 200ste sterfdag. Groningen, 1989;
A. Lange. Petrus Camper (1722-1789) en zijn betekenis voor de diergeneeskunde, ARGOS, nr. 2, 27-29, 1990.
(A. Mathijsen)